

ÚSTECKÉ PAMÁTKY

OD GOTIKY
PO BRUSEL

OD GOTIKY PO BRUSEL

Přestože je Ústí nad Labem vnímáno hlavně jako průmyslové město, najdeme v něm přes čtyři desítky kulturních památek. Třináct z nich se nachází přímo v centru města, další jsou umístěny v kdysi samostatných obcích, které byly postupem času k Ústí připojeny. Nejstarší stavby pocházejí z dob gotiky, naopak nejmladší památkou je budova postavená v tzv. bruselském stylu. Výčet památek je velice pestrý. Vedle hradu a zámku to jsou kostely, kaple a drobné památky, jako jsou sochy či boží muka, venkovská stavení, ale i honosné vily a pro Ústí také typické technické památky a moderní stavby.

Tento sešit vám nabízí možnost pátrat po informacích o jednotlivých památkách, kolem nichž možná denně chodíte, ale netušíte, jaké osudy je potkaly. Vaším pomocníkem při hledání informací bude internet, kde můžete použít nejen oblíbené stránky Wikipedie, ale hlavně databázi **Památkový katalog**. V sešitu je v horní části každé stránky modré políčko s číslem památky, podle kterého ji v této databázi vyhledáte. Zde najdete odpovědi na většinu otázek, včetně umístění památky na mapě. Správné odpovědi si můžete ověřit na stránkách Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Ústí nad Labem, v záložce Památky hrou (www.npu-ul.cz).

Příjemnou zábavu!

BRNÁ

kaple sv. Anny

Kaple či kapličky se u nás stále nacházejí takřka v každé obci. Řada z nich má také zvoničky, které sloužily i při ohlašování požáru.

A Kdy kaple vznikla?

B Ve kterém slohu je postavena?

C Kdo byla sv. Anna?

CÍRKVICE

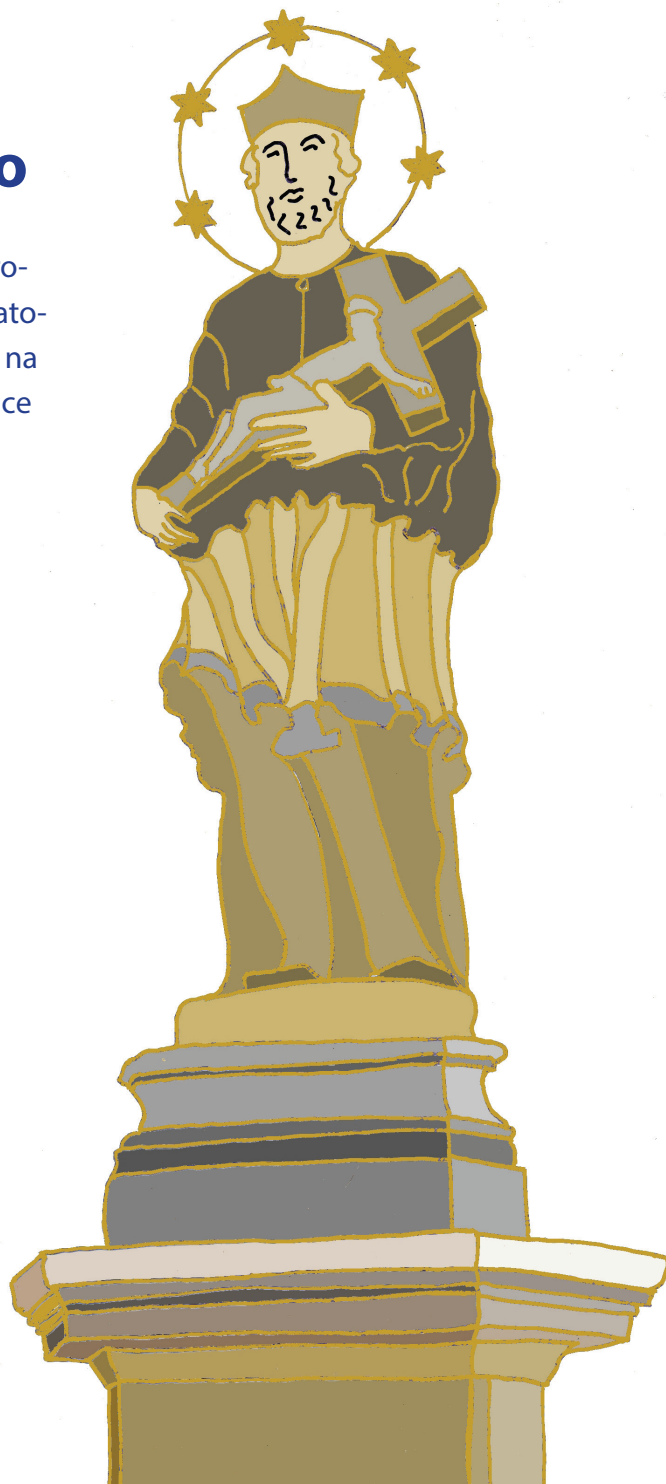
socha sv. Jana Nepomuckého

Kult sv. Jana Nepomuckého je nerozlučně spjat s českým barokem, nicméně popularita tohoto světce se rozšířila po celé katolické Evropě. Svatojánské sochy bývají nejčastěji umísťovány na mostech, církvická socha však byla po přesunu od rušné silnice umístěna k ohradní zdi kostela Nanebevzetí Panny Marie.

A Ze kterého období socha pochází?

B Kdo byl sv. Jan Nepomucký?

C Proč je zobrazován se svatozáří s hvězdami?

CÍRKVICE

kostel Nanebevzetí Panny Marie

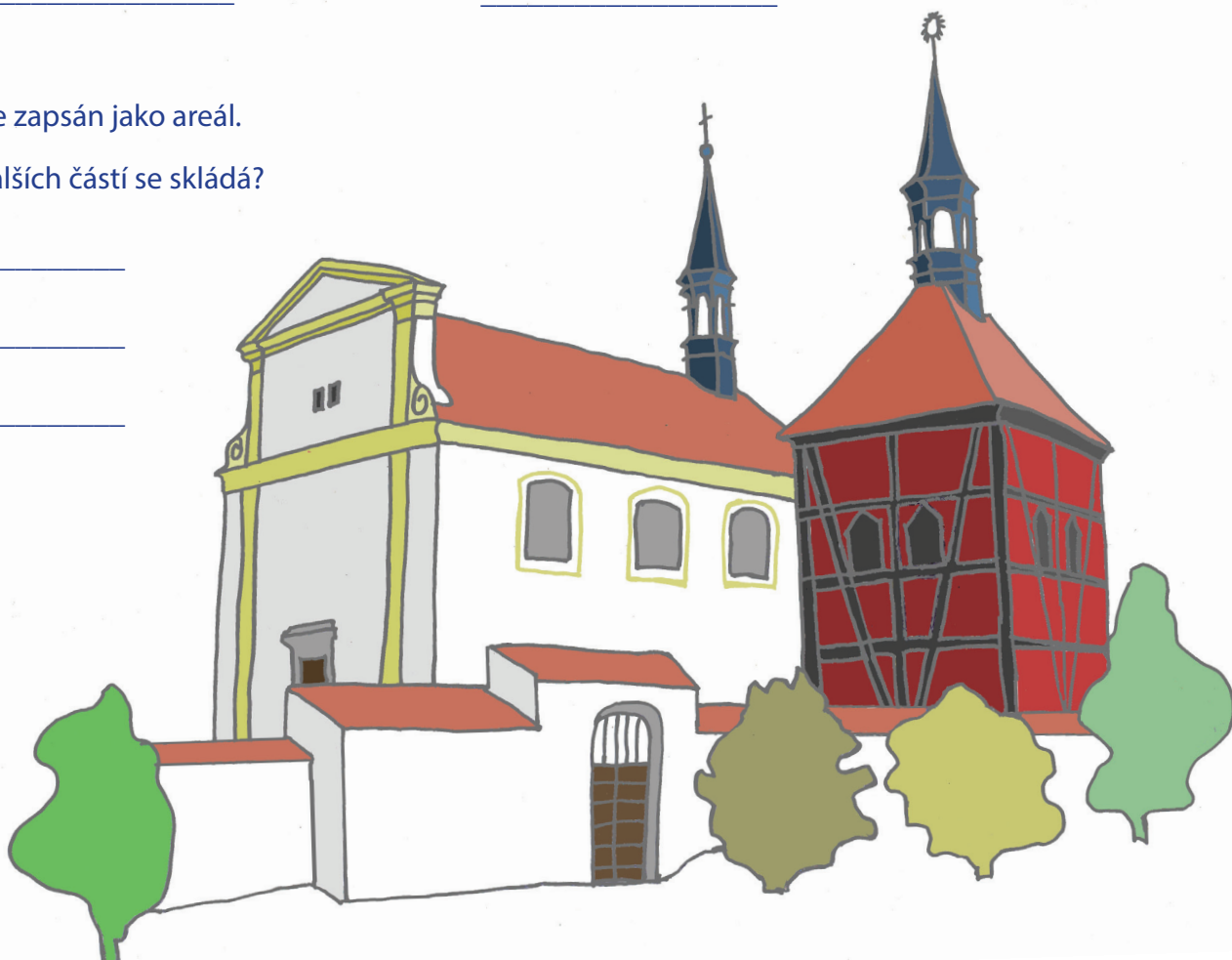
Malebnost církvického kostela vynikne nejvíce při pohledu z protějšího břehu Labe, v jehož hladině se silueta kostela odráží.

A Kdy kostel vznikl?

C Ve kterém slohu je kostel postaven?

B Kostel je zapsán jako areál.

Ze kterých dalších částí se skládá?

HABROVICE

bývalá tvrz

Tato na první pohled obyčejná stavba ukrývá bohatou historií.

A Kdy tvrz vznikla?

B Z čeho je tvrz postavena?

C K čemu sloužila ve 20. století?

KRÁSNÉ BŘEZNO

zámek

Krásné Březno bylo až do konce 19. století samostatnou vsí, které dominoval zámek a kostel. Postupně se ale malebná víska s vinicemi a sady přeměnila na průmyslové předměstí Ústí nad Labem a zámek utrpěl četné šrámy. Opravit se jej podařilo až v roce 2011.

A Kdy byl zámek postaven?

B Kdo jej nechal vybudovat?

C Která instituce nyní na zámku sídlí?

KRÁSNÉ BŘEZNO

kostel sv. Floriána

Tato původně luteránská kaple byla nejprve věnována Panně Marii. Jméno sv. Floriána, ochránce před požáry, získal kostel až roku 1897.

A Kdy kostel vznikl?

B Jaký typ klenby se nachází v interiéru kostela?

C Se kterou stavbou je kostel propojen?

MOJŽÍŘ

socha sv. Donáta

U nás málo známý italský světec sv. Donát, biskup z Arezza, je ochráncem před blesky a krupobitím. Světec stejného jména, který je však zpodobňován jako římský voják, je sv. Donát z Münstereifelu.

A Kdy socha vznikla?

B Kde socha stála předtím?

C Co drží sv. Donát v rukou?

MOJŽÍŘ

venkovský dům č. p. 24

Tento dům je jedním z mála dochovaných příkladů lidové architektury v okolí průmyslového města Ústí nad Labem. Patrový dům z první poloviny 19. století je rozdělen na obytnou a hospodářskou část.

A Jak se jmenoval majitel, který dům vlastnil v roce 1843?

B Jak se nazývá konstrukce domu s dřevěnými trámy vyplněnými zdivem či maltou?

C Jak se nazývá konstrukce domu s tesařsky napojovanými dřevěnými trámy?

MOJŽÍŘ

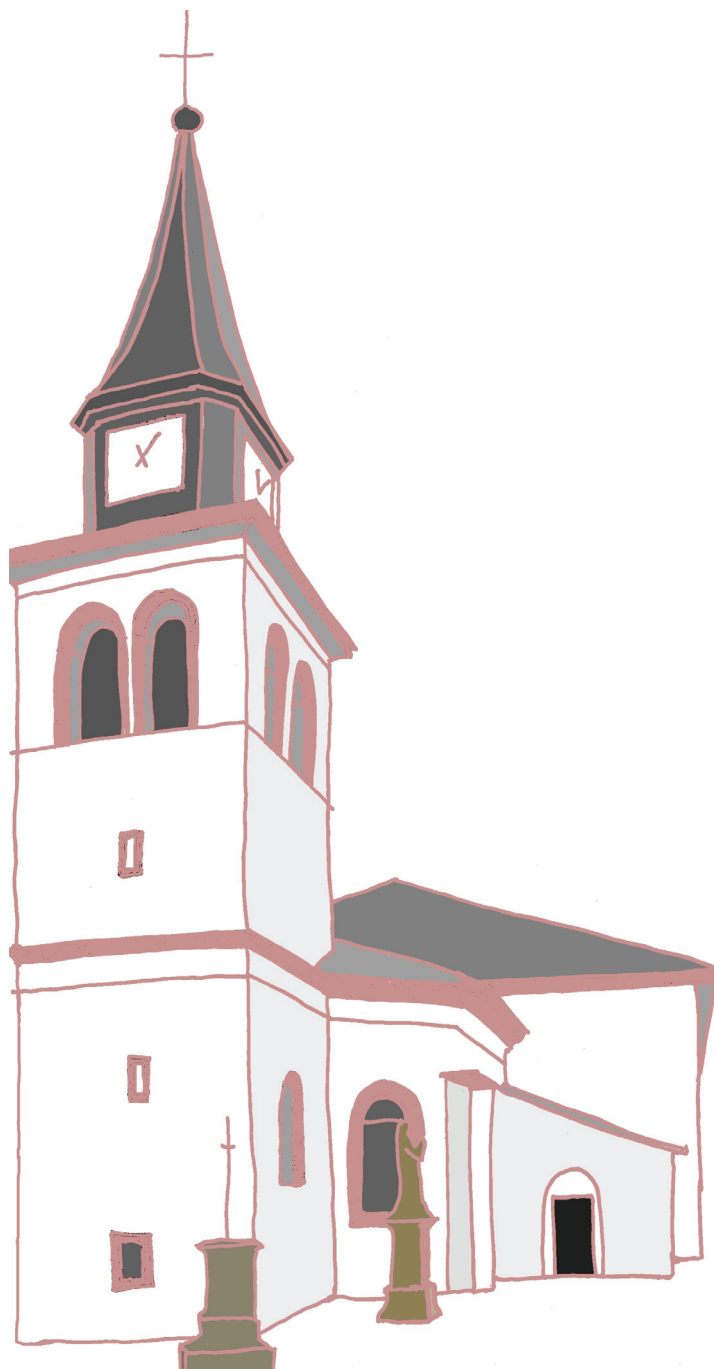
kostel sv. Šimona a Judy

Mojžířský původně gotický kostel je zasvěcen apoštolům Šimonu a Judovi Tadeášovi, kteří společně šířili evangelium v Persii, kde nakonec oba zemřeli mučednickou smrtí.

A Kdy byl kostel postaven?

B Kdo jej v 16. století přestavěl?

C Která kulturní památka se nachází u kostela?

NEŠTĚMICE

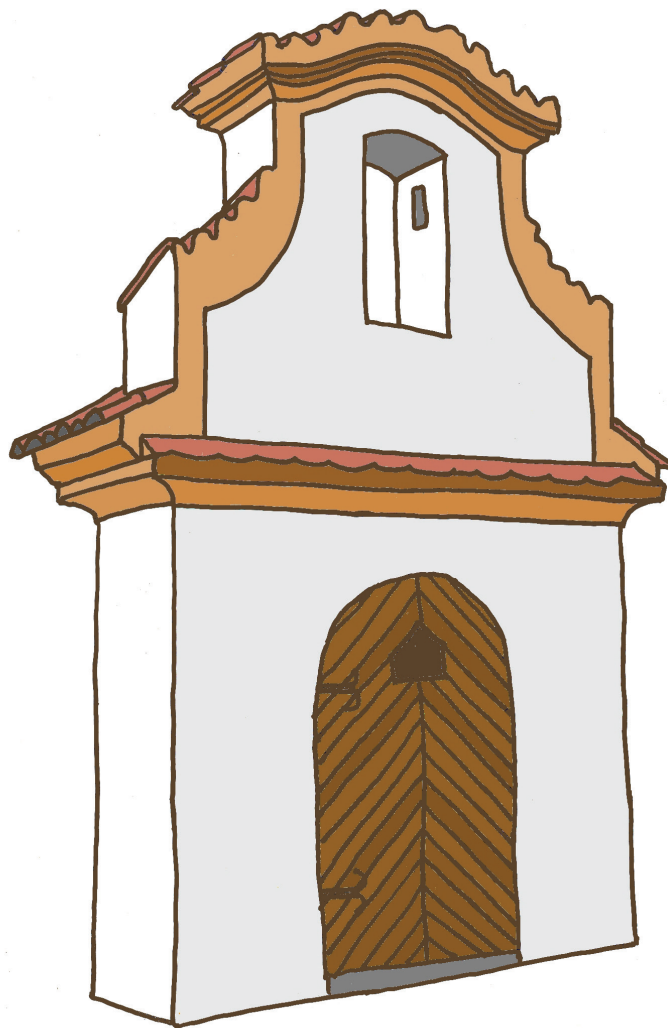
kaplička

Neštěmice byly podobně jako sousední Krásné Březno malou zemědělskou obcí, jejíž proměna na průmyslové centrum začala na přelomu 19. a 20. století výstavbou cukrovaru a Solvayovy továrny na výrobu sody. Drobná kaplička je tak připomínkou venkovského charakteru původních Neštěmic.

A Kdy kaplička vznikla?

B Ve kterém slohu je postavena?

C Co bylo dříve umístěno v otvoru ve štítu kapličky?

NEŠTĚMICE

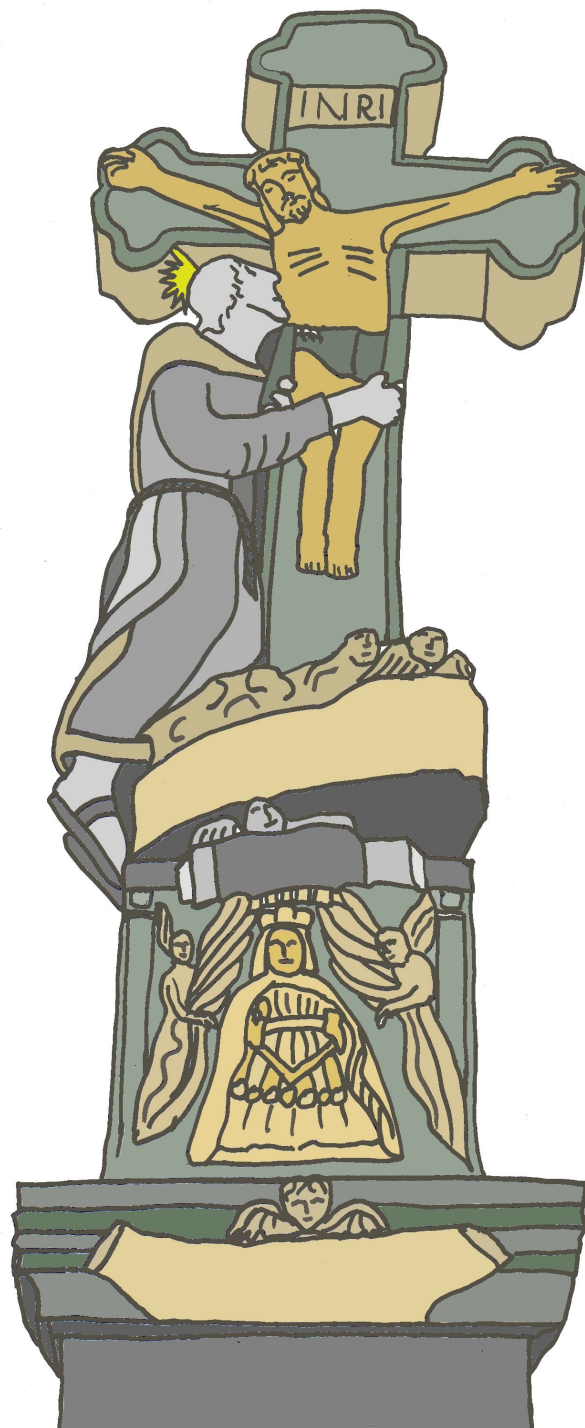
pamětní kříž

Kamenný kříž ve školní zahradě je krásnou ukázkou lidové umělecké tvorby. Je na něm zachycena řada výjevů, které stojí za bližší prozkoumání.

A Kdy kříž vznikl?

B Kdo kříž zhotovil?

C Co je zpodobněno na tzv. Veroničině roušce, která je zobrazena na přední straně soklu kříže?

PŘEDLICE

socha sv. Jana Nepomuckého

Socha světce Jana Nepomuckého byla umístěna u mostku přes Ždírnický potok ve Starých Předlicích, v letech 1990–2018 však byla na jiném místě.

A Kdy socha vznikla?

B Kde stála v letech 1990–2018?

C Na čelní stěně soklu je tzv. chronogram.

Jaký je jeho účel?

SEBUZÍN

kaple sv. Vincence Ferrery

Sebuzín byl k Ústí nad Labem přičleněn až v roce 1980. Jeho jediná kulturní památka je zasvěcena poměrně neznámému světcí.

A Kdy kaple vznikla?

B Ve kterém slohu je postavena?

C Odkud pocházel a kdy žil
sv. Vincenc Ferrer?

SKOROTICE

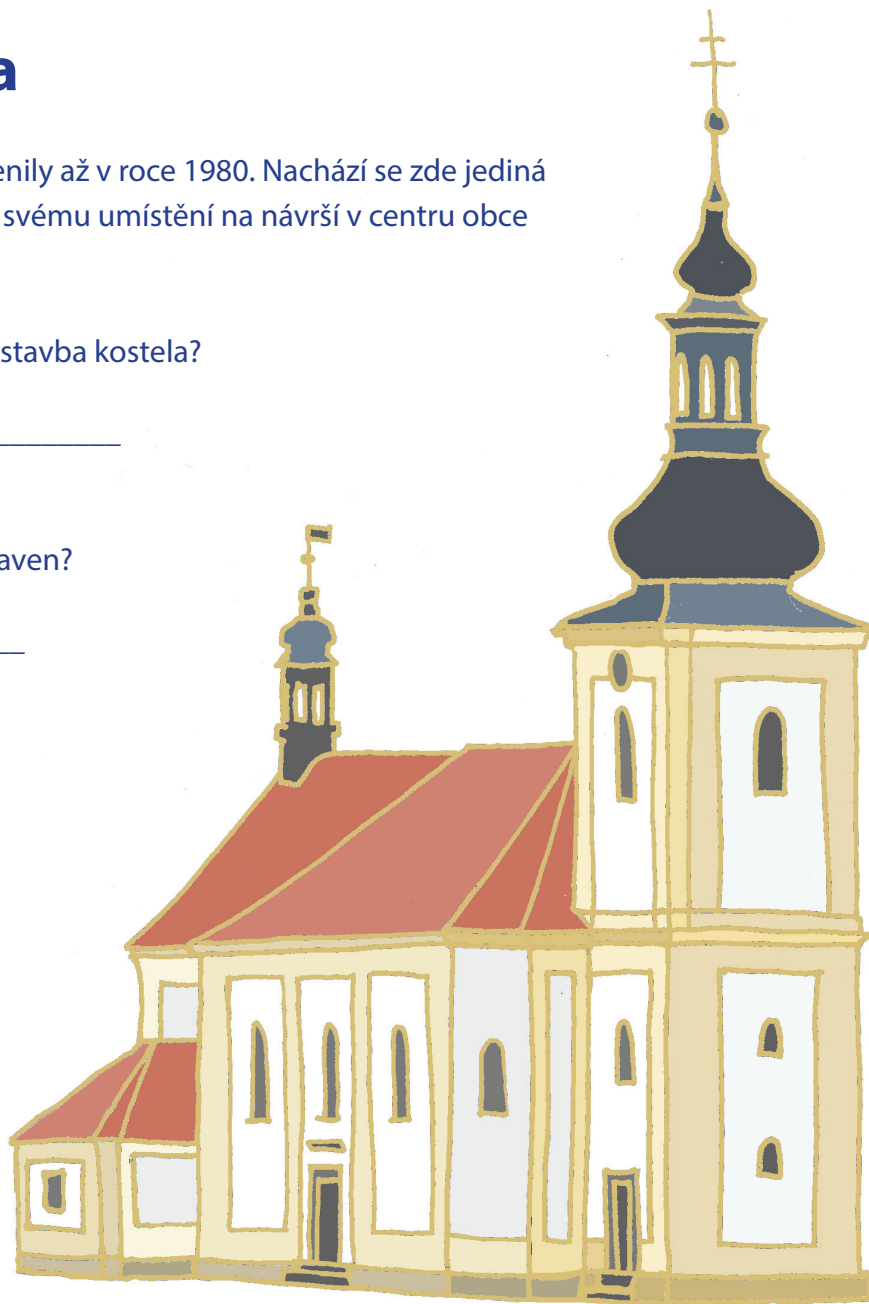
kostel sv. Václava

Skorotice se k Ústí nad Labem přičlenily až v roce 1980. Nachází se zde jediná kulturní památka, která je však díky svému umístění na návrší v centru obce dominantou okolí.

A Ve kterých letech probíhala výstavba kostela?

B Ve kterém slohu je kostel postaven?

C Kdo byl svatý Václav?

STŘEKOV-NOVÁ VES

kaple Nejsvětější Trojice

Po druhé světové válce byla ke kapli přistavěna garáž, která byla odstraněna až při rekonstrukci v 90. letech 20. století.

A Kdy kaple vznikla?

B Ve kterém slohu je postavena?

C Kdo tvoří Nejsvětější Trojici?

STŘEKOV-NOVÁ VES

venkovský dům č. p. 13

Dům je příkladem lidových staveb dochovaných v Nové Vsi, která byla na konci 14. století založena jako zemědělské zázemí hradu Střekov.

A Ze kterého období dům pochází?

C Jak se nazývá typ střechy na tomto domě?

B Které typy konstrukcí byly pro stavbu domu použity?

STŘEKOV-NOVÁ VES

venkovský dům č. p. 18

Dům č. p. 18 se sousedním domem č. p. 13 a kapličkou tvoří trojici památek v historickém centru vsi. Ta byla k Ústí nad Labem připojena až roku 1976.

A Ze kterého období dům pochází?

C Na které dvě části se dům dříve dělil?

B Jak se nazývá typ domu

s touto konstrukcí přízemí?

STŘEKOV

zřícenina hradu Střekov

Zřícenina středověkého hradu je díky své poloze na skále nad řekou Labe nádhernou dominantou krajiny. Zdymadlo umístěné přímo pod skálou tvoří spolu s hradem spojnici dávné historie a moderní doby, tak typickou pro průmyslové město Ústí nad Labem.

A Kdy a kým byl hrad vystavěn?

C Kdo je nyní majitelem hradu?

B Ve kterém stavebním slohu je postaven?

STŘEKOV

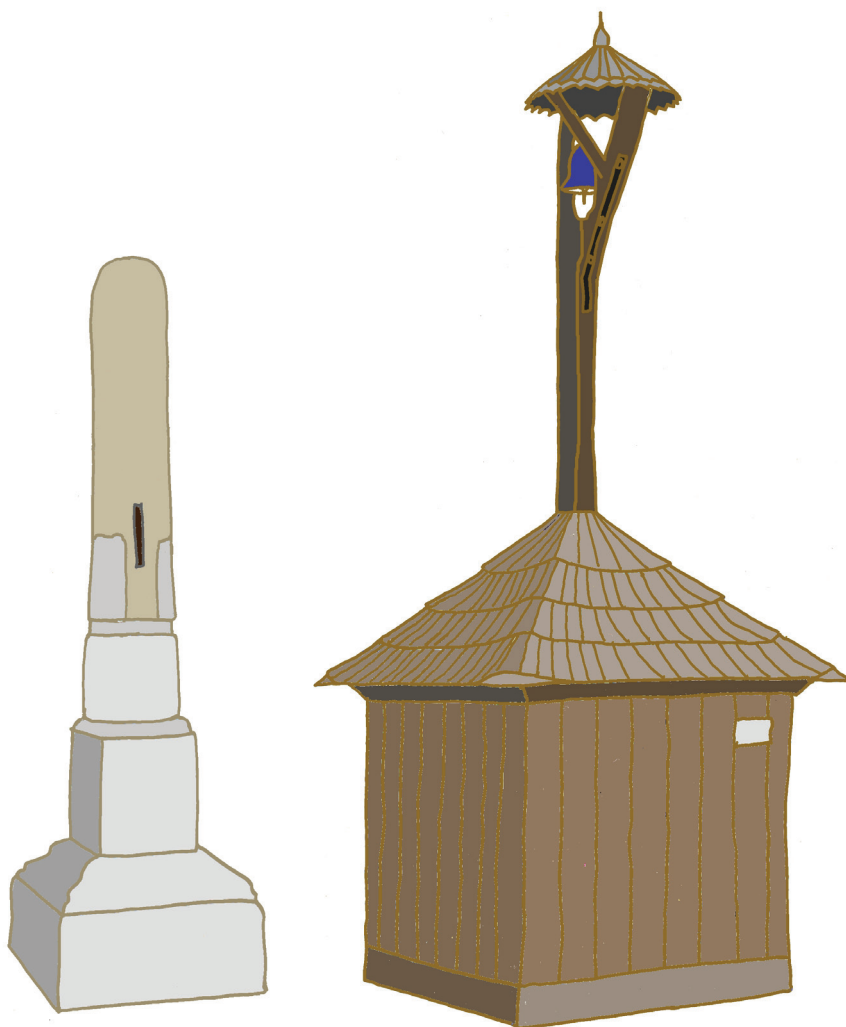
zvonička s milníkem

Malebná náves se zvoničkou a milníkem je připomínkou venkovského charakteru zdejší lokality. Současný název Malířský koutek náves získala díky oblibě umělců, kterým se odtud nabízel nádherný výhled na nedaleký hrad Střekov.

A Kdy zvonička s milníkem vznikly?

B K čemu sloužily milníky?

C Jak se nazývá dřevěný držák zvonu?

STŘEKOV

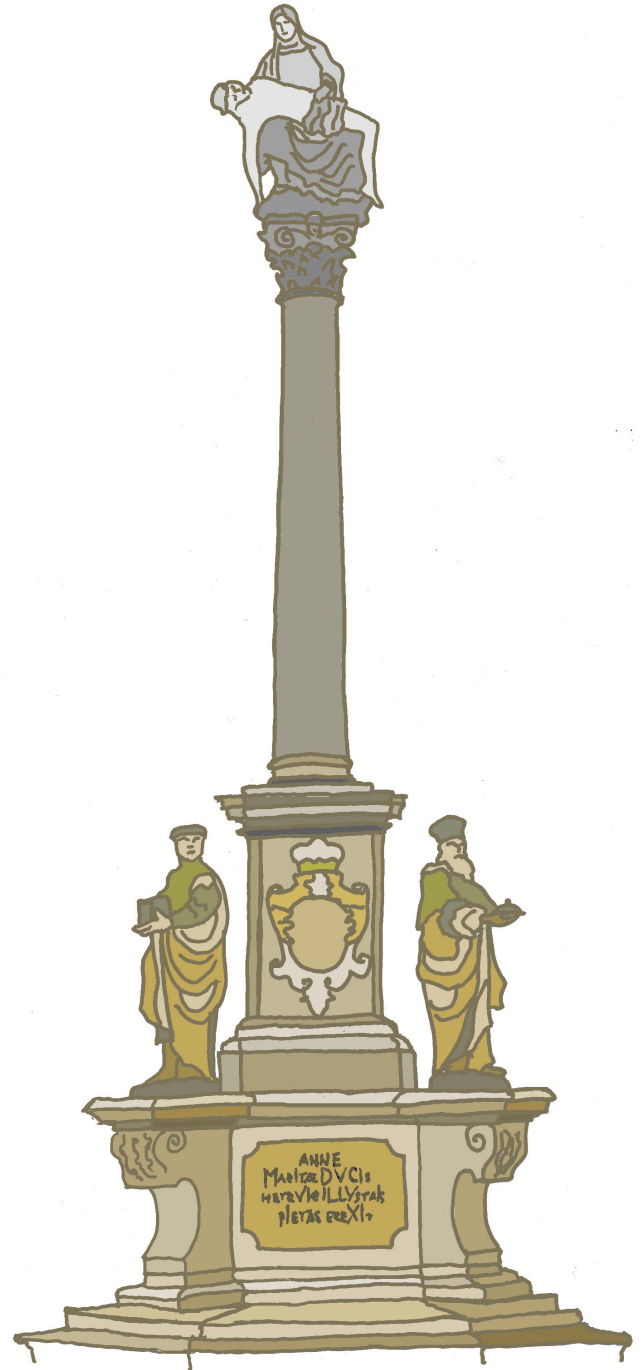
sloup sv. Tří králů s Pietou

Sloup umístěný původně na cestě k přívozu přes Labe ve Svádově nechala zhotovit tehdejší majitelka panství Anna Marie Františka velkovévodkyně Toskánská v roce 1729.

A Jak se jmenovali Tři králové?

B Co zobrazuje pieta?

C Kdy byl sloup přemístěn na Střekov?

STŘEKOV

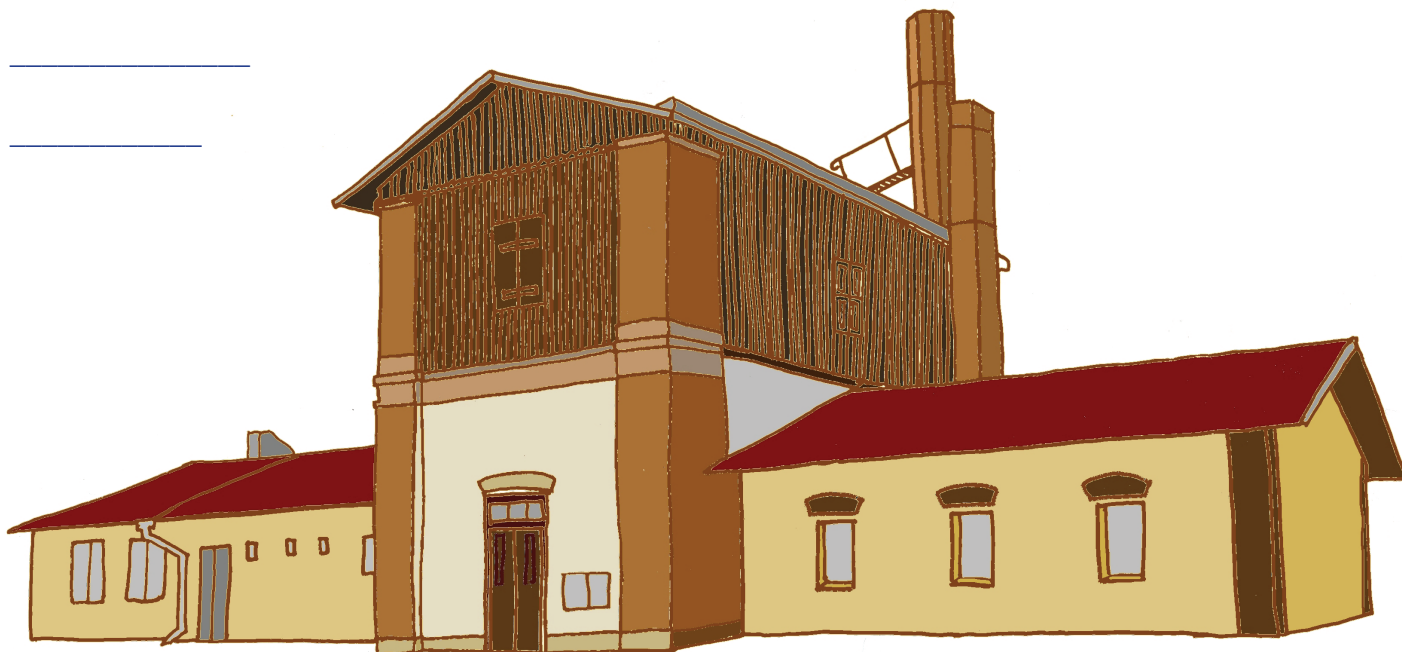
parní vodárna s cisternou

Nádraží Střekov se pyšní mimořádně cennou drážní parní vodárnou, která je technickou památkou celostátního významu, neboť je jediným i s technologií dochovaným objektem svého typu na území České republiky.

A Kdy a kým byla vodárna postavena?

C Kdy se vodárna stala památkou?

B K čemu vodárna sloužila?

SVÁDOV

kostel sv. Jakuba Většího

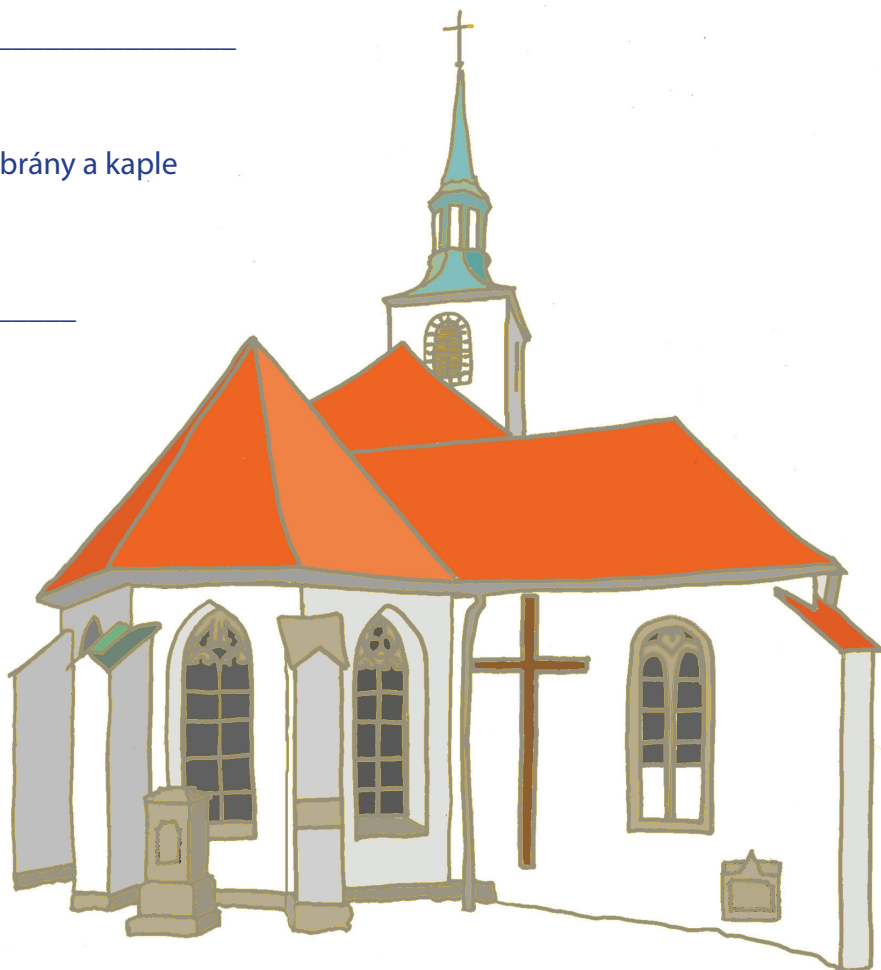
Svádovský kostel spolu s valtířovským a krásnobřezenským patří stavebně mezi památky tzv. saské renesance, která se vyznačuje propojením gotických a renesančních prvků.

A Ze kterého roku pochází presbytář a kdo jej nechal vystavět?

B Ze kterého roku pocházejí loď, věž, brány a kaple a kdo je nechal vystavět?

C V kostele se nachází soubor epitafů ze 16. a 17. století.

Co je epitaf?

SVÁDOV

fara

Svádov se stal součástí Ústí nad Labem až v roce 1980. Dvě zdejší kulturní památky, fara a kostel, jsou postaveny poměrně daleko od sebe a dělí je více než dvě a půl století.

A Kdy fara vznikla?

C Co se nachází v nadpraží portálu?

B Kdo nechal faru postavit?

ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM

kostel Nanebevzetí Panny Marie

Kostel je spolu s hradem Střekov nejstarší památkou ve městě. Stal se tak svědkem mnoha dějinných událostí, které významně ovlivnily i jeho současnou podobu.

A Kdy byl kostel postaven?

B Ve kterém stavebním slohu je postaven?

C Proč a o kolik centimetrů je věž vychýlená?

ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM

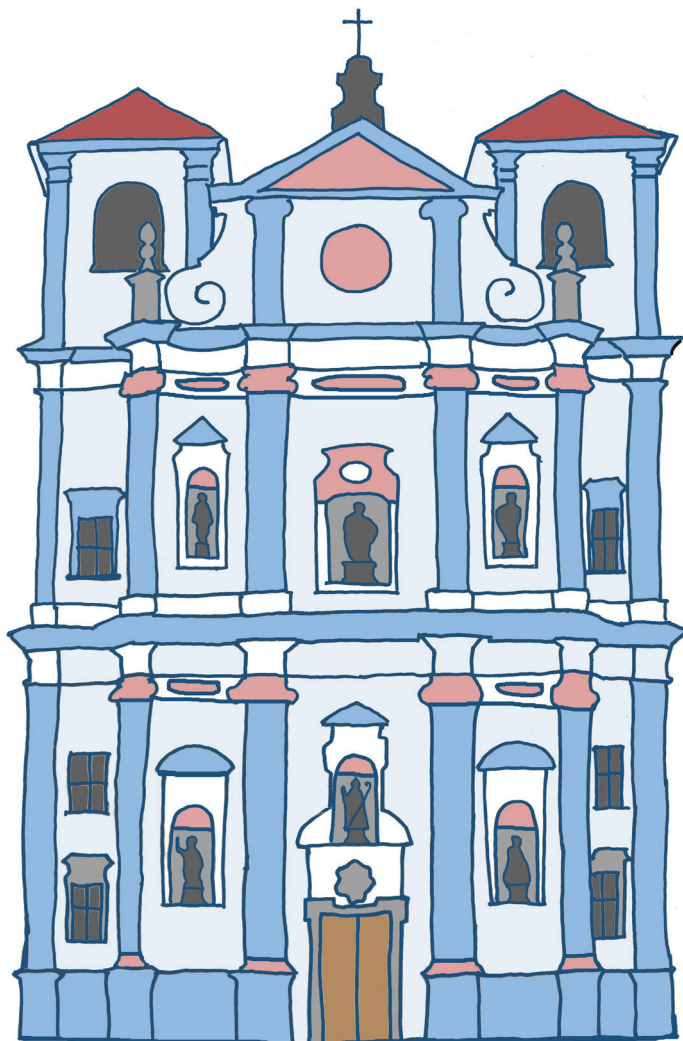
dominikánský klášter s kostelem sv. Vojtěcha

Areál kostela s klášteřem patří k nejstarším ústeckým památkám. Kostel byl ve druhé polovině 20. století využíván jako sklad, později jako výstavní síň a nyní slouží řeckokatolické komunitě.

A Ze které doby pocházela původní stavba kostela?

B Kdo a kdy provedl barokní přestavbu kostela?

C Kdo byl svatý Vojtěch?

ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM

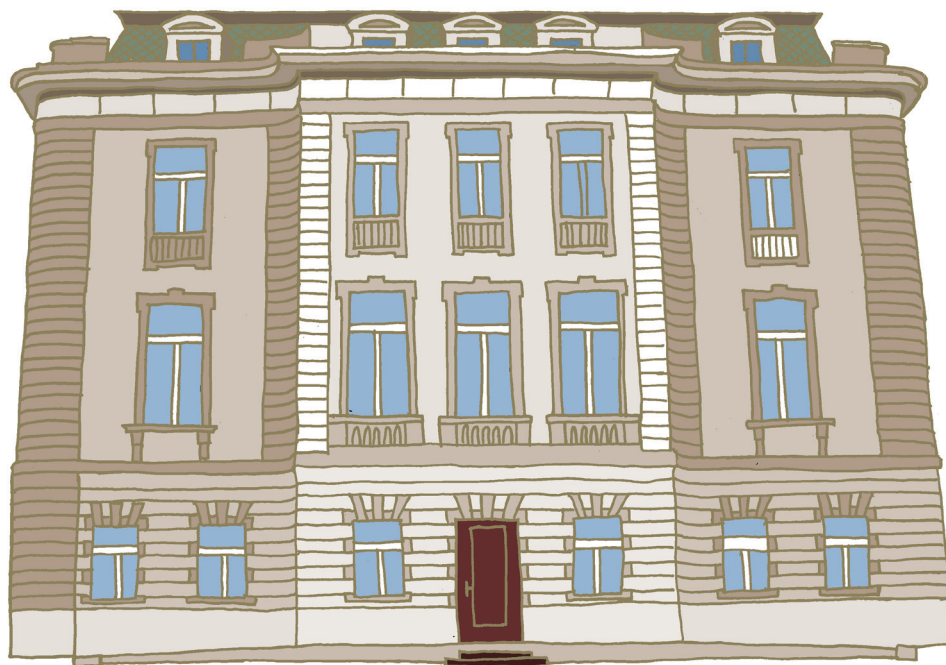
vila Franze Petschka

V ulici Winstona Churchilla se nachází několik honosných vil předválečných ústeckých magnátů, mezi nimiž přední místo zaujímal rodina Petschkova.

A Kdy vila vznikla a kdo byl jejím architektem?

C Jaké využití má budova dnes?

B Kterou stavbou se architekt inspiroval?

ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM

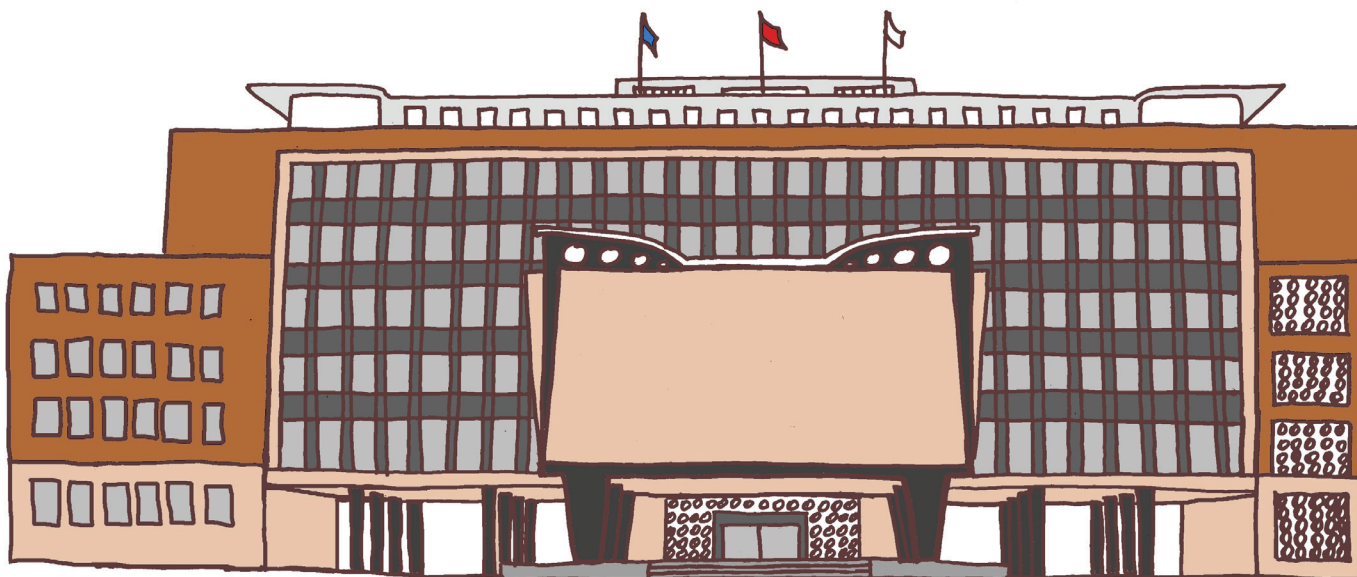
budova Magistrátu města Ústí nad Labem

Na Lidickém náměstí, které bylo silně poškozeno bombardováním na konci 2. světové války, vznikla budova Krajského národního výboru Severočeského kraje, zapsaná na seznam kulturních památek krátce po svém dokončení.

A Kdy byla budova postavena?

C Kdy byla budova prohlášena za památku?

B Co dalo název tzv. bruselskému stylu, v němž je budova postavena?

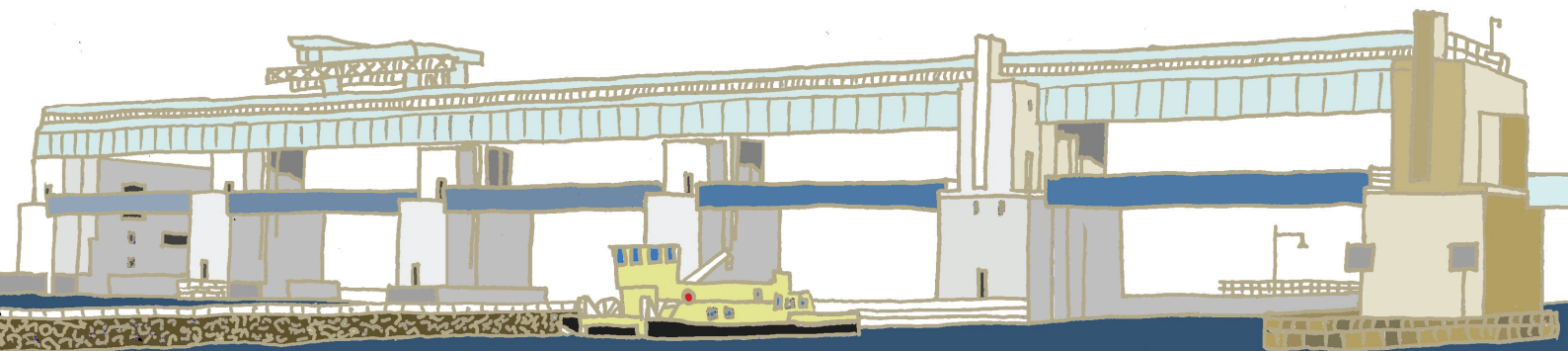
ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM zdymadlo

Pod hradem Střekov přetíná řeku Labe památka zcela moderní a navíc technická. Zdymadlo nesoucí jméno prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka je unikátní stavbou spojující funkčnost s nadčasovým prvorepublikovým designem.

A Ve kterých letech bylo vodní dílo budováno?

C Která plastika zdymadlo zdobí?

B K čemu zdymadlo slouží?

ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM

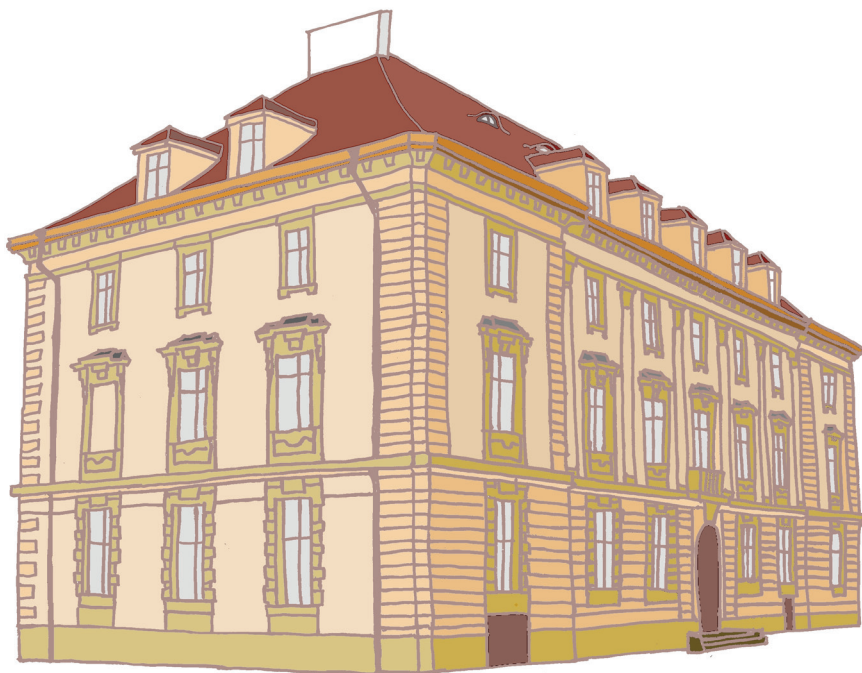
vila Hanse Weinmanna

Druhá vila v ulici Winstona Churchilla zapsaná jako kulturní památka patřila člena další významné průmyslnické rodiny Hansi Weinmannovi (1885–1960). Jeho otec Eduard Jakob Weinmann (1852–1928), který sídlil ve vile na protější straně ulice (dnešní č. p. 1512/8a), byl velkým mecenášem města. Část svého rozsáhlého majetku věnoval na výstavbu řady sociálních, zdravotních a kulturních staveb, z nichž některé fungují dodnes.

A Kdo byl architektem a ve kterém stylu je budova postavena?

B Kdy byla budova postavena?

C Kdo zde postupně sídlil?

ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM

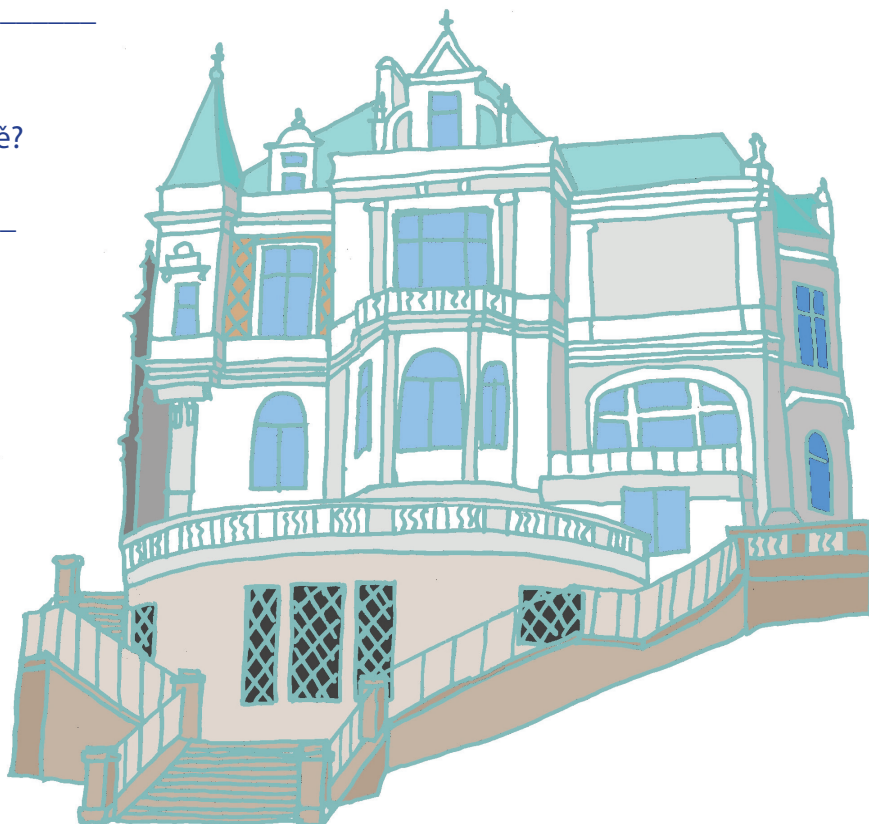
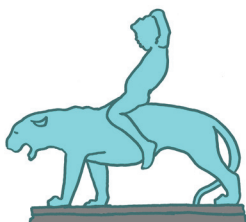
vila Carla Friedricha Wolfruma

Areál vily se zahradou si nechal postavit člen dalšího významného ústeckého podnikatelského klanu Carl Friedrich Wolfrum (1842–1924). Jeho syn Carl Hermann (1872–1956) postavil vilu, kde dnes sídlí Severočeská vědecká knihovna (Velká Hradební 49). Rodinná hrobka Wolfrumů se nachází na hřbitově v Krásném Březně.

A Ve kterých letech byla vila vybudována?

B Koho znázorňuje socha v zahradě?

C Kdo dnes ve vile sídlí?

ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM

divadlo

Divadlo bývalo součástí trojice významných budov západní části Lidického náměstí. Na jižní straně sousedilo s budovou pošty (zbourána 1988), na severní straně s dosud stojící někdejší školou, nyní Muzeem města Ústí nad Labem.

A Ve kterém stylu je budova postavena?

B Kdy byla budova postavena?

C Jak zní v současnosti celý název divadla?

ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM

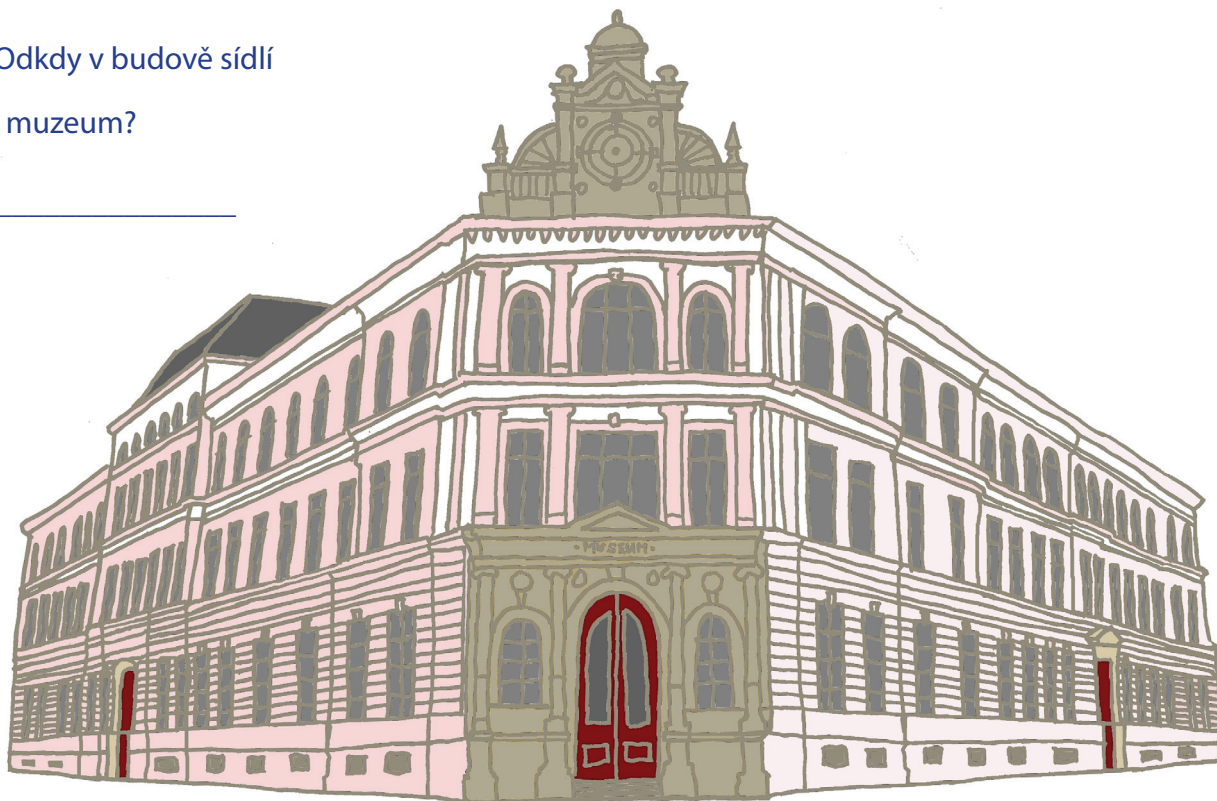
muzeum

Starší ze dvou zachovalých budov Lidického náměstí postavených v historizujících slozích je dnešní Muzeum města Ústí nad Labem. Budova přežila bombardování v dubnu 1945, přišla pouze o honosný štít nad vchodem. Ten byl na budovu dostavěn v roce 2010.

A Kdy byla budova postavena?

C K jakým účelům budova sloužila v minulosti?

B Odkdy v budově sídlí pouze muzeum?

ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM

kostel apoštola sv. Pavla

Třetí kostel v centru města je podstatně mladší, jeho stavbu iniciovali ústečtí evangelíci především z řad místních průmyslnických rodin.

A Kdy a ve kterém stylu byl kostel postaven?

B Které církvi kostel patří?

C Jaká inovativní technologie byla při stavbě kostela použita?

ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM

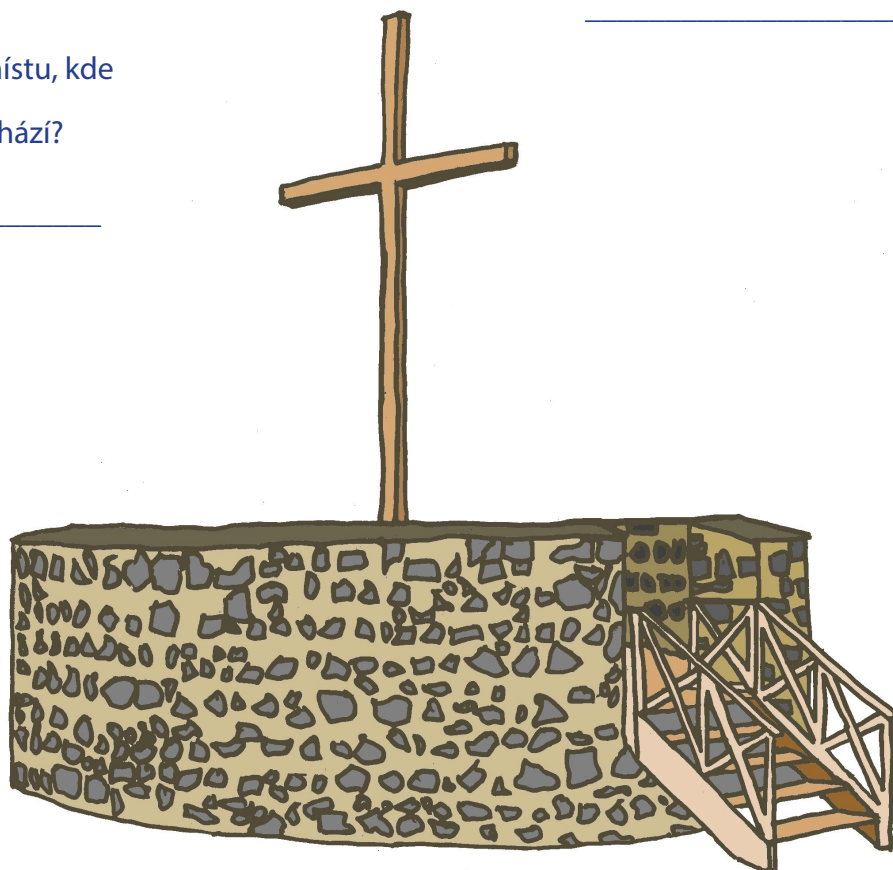
popraviště – relikť kruhové řibenice

Od založení popraviště do konce 18. století zde bylo provedeno na dvě desítky poprav. Poté místo na-
dlouho ztratilo význam, teprve po obnově v roce 2006 se stalo vyhledávaným výletním cílem.

A Kdy patrně popraviště vzniklo?

C Jak se nazývalo právo, které městu
umožňovalo popravovat odsouzené?

B Jak se říká místu, kde
se popraviště nachází?

ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM

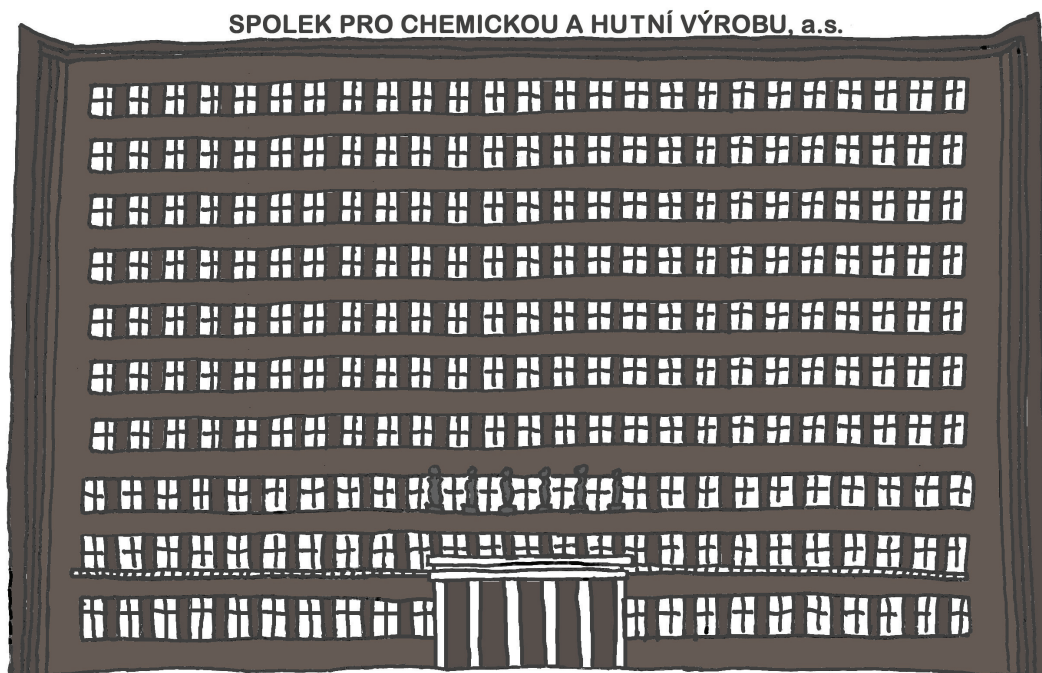
správní budova Spolku pro chemickou a hutní výrobu

Se svými 43 metry byla v roce 1929 tato stavba nejvyšší v tehdejším Československu. Budova byla vybavena nejmodernějším nábytkem, osvětlením i technologiemi.

A Ve kterém stylu je budova postavena?

C Který typ dosud funkčního výtahu je v budově?

B Co znázorňují plastiky nad vchodem?

ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM

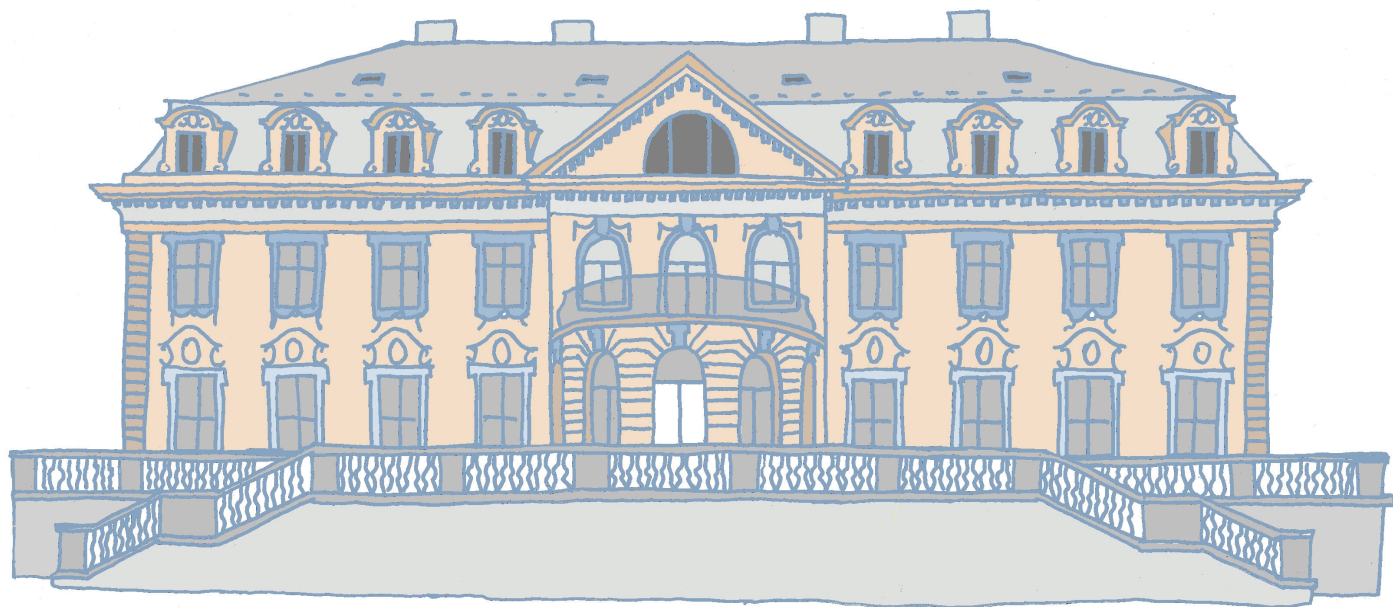
vila Heinricha Schichta

Mýdlo s jelenem – tento legendární výrobek si nechal roku 1891 patentovat Johann Schicht, další významná ústecká osobnost a zakladatel Schichtových závodů, v jejichž čele stál později jeho syn Heinrich (1907–1945), stavebník honosného rodinného sídla.

A Kdy vila vznikla?

C Jak se nazývají Schichtovy závody dnes?

B Kdo ve vile sídlil po 2. světové válce?

ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM

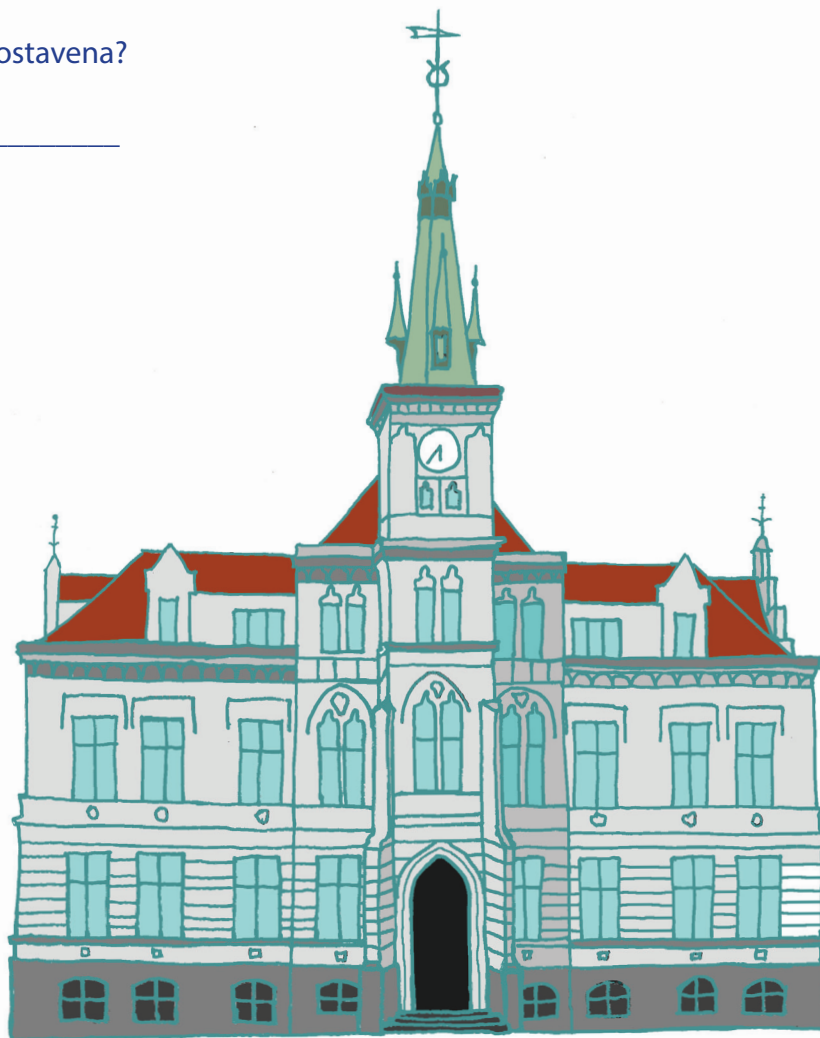
bývalá správní budova č. p. 1521

Správní budovu si nechal postavit tehdejší Rakouský spolek pro chemickou a hutní výrobu. V interiéru se nachází honosná výmalba a bohatě zdobené jednací sály.

A Kdy a ve kterém stylu byla budova postavena?

B Jak se jmenoval tehdejší významný ředitel spolku?

C Kdo v budově nyní sídlí?

ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM

vila Josefa Höniga

Majitel ústecké koželužny Josef Hönig vystavěl svou rodinnou vilu hned v sousedství továrníka Heinricha Schichta na tehdy rezidenční Humboldtstrasse (dnešní ul. Čajkovského).

A Kdy vila vznikla?

C Kdo byl architektem Hönigovy a Schichtovy vily?

B Kdo ve vile sídlil po 2. světové válce?

ÚSTÍ NAD LABEM-CENTRUM

dům České obchodní společnosti

Kancelářský a bankovní palác pro Českou obchodní společnost a Živnobanku se nachází přímo na hlavním náměstí. ČOS byla významným hráčem na trhu s uhlím a dům svým velkorysým řešením připomíná tehdejší konjunkturu spojenou s touto místní komoditou.

A Kdy dům vznikl?

C Na které známé stavbě v Praze se tento architekt podílel?

B Kdo byl architektem domu?

VŠEBOŘICE

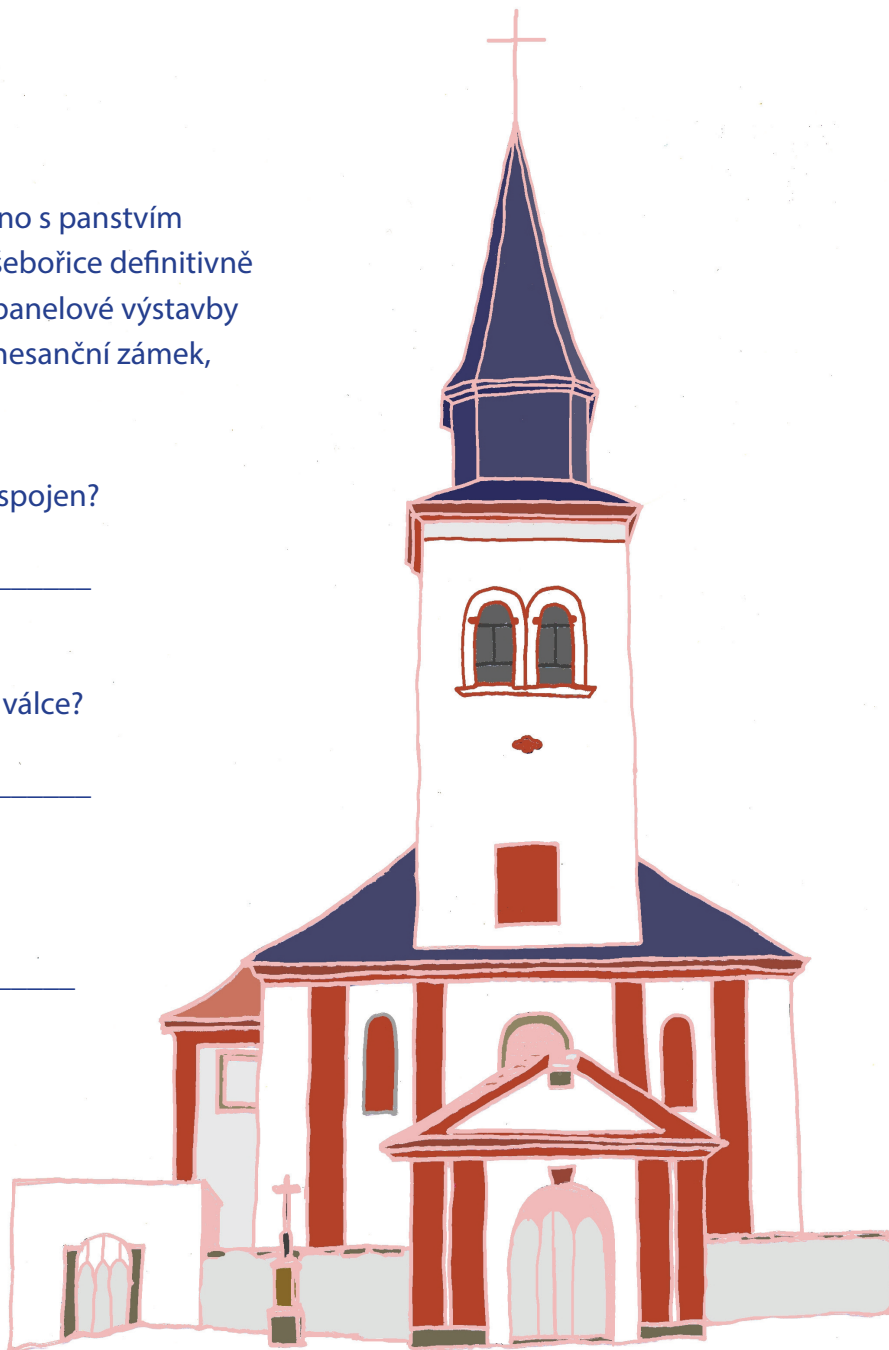
kostel sv. Mikuláše

Panství Všebořice bylo v minulosti spojeno s panstvím Krásné Březno, k Ústí nad Labem byly Všebořice definitivně připojeny až v roce 1963. V rámci zdejší panelové výstavby v 80. letech 20. století byl zlikvidován renesanční zámek, což hrozilo i kostelu sv. Mikuláše.

A Se kterými daty je kostel stavebně spojen?

B K čemu sloužil kostel po 2. světové válce?

C Které církvi dnes kostel patří?

VŠEBOŘICE

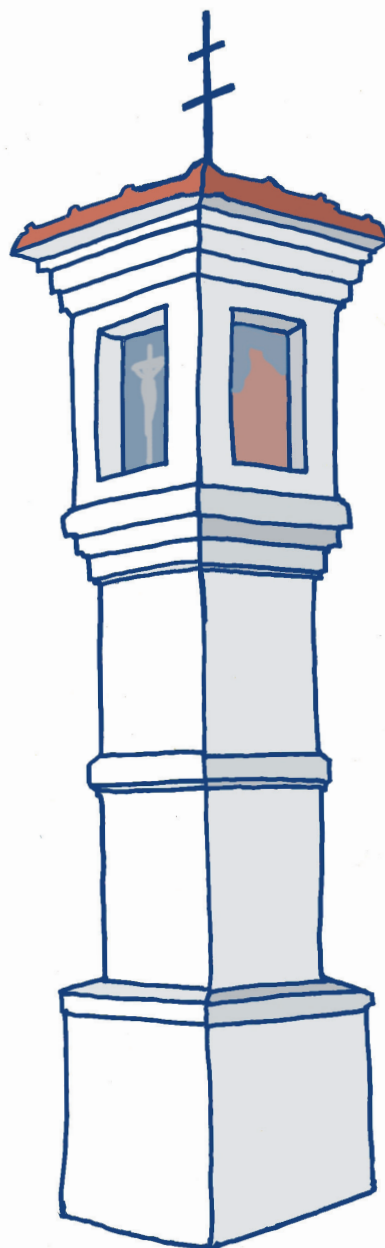
boží muka

Boží muka jsou drobné stavby nacházející se nejčastěji v krajině na rozcestích či návrších. Svým tvarem připomínají sloup, u něhož byl bičován Ježíš Kristus.

A Kdy byla boží muka postavena?

B Komu jsou boží muka připisována?

C Co je zachyceno na obrazech, které jsou umístěny v nikách?

VŠEBOŘICE

socha sv. Prokopa

Socha českého patrona sv. Prokopa, zakladatele a prvního opata Sázavského kláštera, je jednou z připomínek zaniklé podoby Všebořic.

A Kdy byla socha zhotovena?

B Ve kterém stylu je plastika vytvořena?

C Kdy žil sv. Prokop?

SEZNAM

1. Brná – kaple sv. Anny, 5-160
2. Církvice – socha sv. Jana Nepomuckého, 5-241
3. Církvice – kostel Nanebevzetí Panny Marie, 5-5506
4. Habrovice – tvrz, 5-167
5. Krásné Březno – zámek, 5-272
6. Krásné Březno – kostel sv. Floriána, 5-3520
7. Mojžíř – socha sv. Donáta, 5-216
8. Mojžíř – venkovský dům č. p. 24, 5-217
9. Mojžíř – kostel sv. Šimona a Judy, 5-5646
10. Neštěmice – kaplička, 5-219
11. Neštěmice – pamětní kříž, 5-220
12. Předlice – socha sv. Jana Nepomuckého, 5-273
13. Sebzín – kaple sv. Vincence Ferrery, 5-240
14. Skorotice – kostel sv. Václava, 5-242
15. Střekov-Nová ves – kaple Nejsvětější Trojice, 5-221
16. Střekov-Nová ves – venkovský dům č. p. 13, 5-222
17. Střekov-Nová ves – venkovský dům č. p. 18, 5-223
18. Střekov – zřícenina hradu Střekov, 5-274
19. Střekov – zvonička s milníkem, 5-4824
20. Střekov – sloup sv. Tří králů s Pietou, 5-4830
21. Střekov – parní vodárna s cisternou, 104623

PAMÁTEK

- 22. Svádov – kostel sv. Jakuba Většího, 5-249
- 23. Svádov – fara, 5-250
- 24. Ústí nad Labem-centrum – kostel Nanebevzetí Panny Marie, 5-264
- 25. Ústí nad Labem-centrum – klášter s kostelem sv. Vojtěcha, 5-265
- 26. Ústí nad Labem-centrum – vila Franze Petschka, 5-267
- 27. Ústí nad Labem-centrum – budova Magistrátu města Ústí nad Labem, 5-268
- 28. Ústí nad Labem-centrum – zdymadlo, 5-275
- 29. Ústí nad Labem-centrum – vila Hanse Weinmanna, 5-3519
- 30. Ústí nad Labem-centrum – vila Carla Friedricha Wolfruma, 5-4943
- 31. Ústí nad Labem-centrum – divadlo, 5-5038
- 32. Ústí nad Labem-centrum – muzeum, 5-5051
- 33. Ústí nad Labem-centrum – kostel apoštola sv. Pavla, 5-5843
- 34. Ústí nad Labem-centrum – popraviště, 101663
- 35. Ústí nad Labem-centrum – správní budova Spolchemie, 105404
- 36. Ústí nad Labem-centrum – vila Heinricha Schichta, 105435
- 37. Ústí nad Labem-centrum – bývalá správní budova č. p. 1521, 106128
- 38. Ústí nad Labem-centrum – vila Josefa Höniga, 106268
- 39. Ústí nad Labem-centrum – dům České obchodní společnosti, 106632
- 40. Všebořice – kostel sv. Mikuláše, 5-279
- 41. Všebořice – boží muka, 5-280
- 42. Všebořice – socha sv. Prokopa 5-281

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVISŤE
V ÚSTÍ NAD LABEM

